

นอกจากนั้นการร่วมปฏิบัติงานด้วยตนเอง จะทำให้ได้เรียนรู้การดำเนินกิจกรรมอย่างใกล้ชิด และเมื่อเห็นประโยชน์ก็จะสามารถดำเนินกิจกรรมชนิดนั้นด้วยตนเองต่อไปได้

4. การมีส่วนร่วมในการติดตามรับประโยชน์ และประเมินผลงาน

ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่สำคัญอย่างยิ่งอีกเหมือนกัน เพราะถ้าหากการติดตามงานและการประเมินผลงานขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนก็จะทำให้ประชาชนไม่ได้ประเมินตนเองว่างานที่ทำไปนั้นได้รับผลดี หรือได้รับประโยชน์หรือไม่ การดำเนินกิจกรรมอย่างเดียวกันในโอกาสต่อไป จึงอาจประสบความยากลำบาก เพราะชาวชนบทไม่ได้ประเมินด้วยตนเองให้รู้แจ้งว่าดีหรือไม่ดีอย่างไร แม้นอนที่สุดอาจจะมีผู้โต้แย้งว่าการประเมินที่เที่ยงธรรมที่สุดน่าจะมาจากบุคคลภายนอกที่ไม่ได้ยุ่งเกี่ยวกับกิจกรรมนั้นๆ แต่ถ้าคิดถึงจุดหมายของการพัฒนาที่จะมุ่งการพัฒนาคน การคำนึงถึงความเที่ยงธรรมในแนวความคิด คนภายนอกย่อมไร้ประโยชน์ การผสมผสานระหว่างคนภายนอกกับชาวชนบทน่าจะเกิดประโยชน์ตามวัตถุประสงค์มากกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากสามารถดึงให้ประชาชนจากชุมชนอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินด้วย ก็จะก่อประโยชน์ไม่น้อย เพราะนอกจากเป็นการเผยแพร่ประโยชน์ของกิจกรรมออกไปสู่ชุมชนอื่นแล้ว ยังเป็นการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาซึ่งกันและกัน อันเป็นรูปแบบหนึ่งของการสร้างเครือข่ายของการพัฒนา ทำให้ประชาชนได้เรียนรู้ประสบการณ์ในสิ่งที่คล้ายคลึงกัน และนำไปสู่การขยายผลทางการพัฒนาที่ก่อประโยชน์ได้อย่างแท้จริง

กระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนดังกล่าวข้างต้น หากพิจารณาจากทัศนคติของเจ้าหน้าที่แล้วจะเห็นได้ว่าไม่ใช่ของง่ายที่จะดำเนินการให้ครบวงจรอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ เพราะเจ้าหน้าที่มีแนวโน้มที่จะใช้วิธีที่จะเข้าไปหาชาวชนบท เพื่อชี้แจง อบรมสั่งสอน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงทัศนคติของเจ้าหน้าที่ว่า ตนเป็นผู้ที่มีความรู้มากกว่า ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าเห็นใจเจ้าหน้าที่เป็นอย่างยิ่ง เพราะเจ้าหน้าที่เองก็เป็นคนหนึ่งในโครงสร้างสังคมตามที่ได้กล่าวมาแล้ว และยังมาได้พบกับชาวบ้านที่มีทัศนคติที่คล้ายคลึงกันที่คิดว่าเจ้าหน้าที่เป็นผู้ที่มีทรัพยากร เป็นผู้ที่มีอำนาจ มีความรู้